אישים באגרות הראי"ה

ר' אברהם קמחי, סנקט גאלן

סוחר בסנקט גאלן שבשווייץ, ידיד הרב קוק, שתמך בו ובבני ביתו בשנות מלחמת העולם הראשונה והלווה לו כסף בשעת הדחק · שנות חייו אינן ידועות לנו

5 אגרות

דברי הרב קוק ודברי הרב שלמה אבינר, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

בקצרה

פרטים ביוגרפיים רבים על ר' אברהם קמחי לא מצאנו. לפי מאמר שכתב עליו הרצי"ה, גדל בגרודנה שבליטא, ואחר כך היה סוחר בשווייץ (ראו בפרשת בשווייץ בימי מלחמת העולם (תרע"ה-תרע"ו)). האגרות מאשרות זאת: הוא ישב בסנקט גאלן, ושם הלווה לרב קוק מדי חודש את הוצאות מחייתו בשנות המלחמה (כרך ב', אגרת תשד). כשעבר הרב קוק ללונדון בשבט תרע"ו, נשאר קמחי בסנקט גאלן, והרב קוק כתב אליו מלונדון ושלח אליו את דרישות שלומו דרך בנו הרצי"ה, שנשאר שם (כרך ג', אגרת תתמט; כרך ג', אגרת תתקי). לכן אין לטעות ולחשוב שקמחי עצמו ישב בלונדון: לונדון הייתה מקום מושבו של הרב קוק בזמן שכתב אליו.

הרב קוק על ר' אברהם קמחי

בסיוון תרע"ז (1917) כתב לו הרב קוק מלונדון, ביידיש, וניחם אותו על פטירת אשתו, "אשת חיל" עדינה וטובת לב. במילים אנושיות פשוטות קשה לנחם, אבל יש אוצר עשיר של נחמה באמונה (כרך ג', אגרת תתלא).

בשנת תרע"ט (1919) התעניין הרב קוק בהארכת מועד פירעון החוב הגדול שקמחי הלווה לו בזמן הדחק ביותר, ושאל על מצבו, על ילדיו ועל עסקיו (כרך ג', אגרת תתקלג), וברך אותו על בר המצווה של בנו ועל סיום התורה (כרך ג', אגרת תתקסה).

בתשרי תרפ"ב (1921), מירושלים, ביקש שיודיע לו את סכום החוב, וכתב שהוא מתפלל שיוכל לפרוע את חובותיו בהקדם (כרך ד', אגרת אקכא). בשבט תרפ"ה הצטער שמכל התוכנית שתכננו בבזל לא נעשה דבר, וברך אותו שישוב למצבו הטוב (כרך ד', אגרת ארפח).

הרב שלמה אבינר על ר' אברהם קמחי

שנה אחרי פטירת ר' אברהם קמחי כתב עליו הרצי"ה מאמר, ובו הדגיש את ערכו של יהודי שאינו תלמיד חכם מפורסם, אלא איש חסד. לפי הרצי"ה, קמחי גדל בגרודנה שבליטא, ואחר כך היה סוחר מצליח בשווייץ, ובשנות מלחמת העולם הראשונה אירח ותמך ברב קוק ובבני ביתו בשווייץ. הוא חיבר בתוכו את תוקף היהדות הליטאית עם עדינות התרבות של מערב אירופה, והיה קשור בקשר עמוק לארץ ישראל ולבניינה. על ניירות המכתבים של עסקיו נדפס "סגור בשבתות". (מקור: מתוך ספרי הרב)

""מוצקות יהדותית" - ר' אברהם קמחי" - במלואו, בלשונו של הרב אבינר: ייחודה של דמות ר' אברהם קמחי: איתנות ונאמנות ליהדות, גם בלי להימנות על גדולי התורה. (מקור: מתוך ספרי הרב)

האגרות

כרך ג', אגרת תתלא: בי"ז בסיוון תרע"ז, מלונדון (ביידיש): ניחומים על פטירת אשתו.

"מנחם ציון וירושלים ינחמם מיגונם"

כרך ג', אגרת תתקלג: בכ"ז בטבת תרע"ט (בעברית וביידיש): על הארכת מועד פירעון החוב, ועל מצבו.

"כי' ידידי היקר והנכבד מו"ה אברהם קמחי שליט"א וצאצאיו היקרים"

כרך ג', אגרת תתקסה: בכ"ו בתמוז תרע"ט (ביידיש): מזל טוב על בר המצווה של בנו.

"קמחי"

כרך ד', אגרת אקכא: בערב סוכות תרפ"ב, מירושלים: בקשה לדעת את סכום החוב.

"ידידי היקר והנכבד מוהר"א קמחי שליט"א"

כרך ד', אגרת ארפח: בכ"ה בשבט תרפ"ה: צער שהתוכנית מבזל לא יצאה לפועל.

"ידידי היקר והנכבד מר אברהם קמחי שליט"א"

ראו גם

פרשת "מחזיקי הדת" בלונדון. (מחזיקי הדת)

נוסח האגרות – עם ביאור

5 האגרות שבהן נזכר ר' אברהם קמחי, לפי סדר הכרכים, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתלא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ז סיון תרע"ז - לונדון **נמען:** אברהם קמחי (ביידיש)

תנחומים על פטירת רעייתו, 'אשת חיל' עדינה וטובת לב. 'במילים אנושיות פשוטות' קשה לנחם, אבל יש 'אוצר עשיר של נחמה' באמונה. הרב קוק מבקש לדעת על מצבו ומצב ילדיו.

עיקרי הדברים

- תנחומים.
- נחמה באמונה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1] י"ז סיון תרע"ז[2].

כבוד ידידי היקר והנכבד נחמד ונעלה מר אברהם קמחי נ"י[3], וצאצאיו היקרים כולם יתברכו בכט"ס[4].

מנחם ציון וירושלים ינחמם [על פי נוסח ברכת "נחם"] מיגונם, ויהפך להם אבלם לששון בב"א[5]. טהייערסטער ליעבער פריינד, יעצט אבען באקאממע איך דעם טרויעריגען נאכריכט, פון דעם אבשיעד פון אייער זעליגען פרויא תנצב"ה[6]. איר קענט זיך פארשטעללען דעם טיעפען איינדרוק, וועכלע דיעזער גראסעע פארלוסט, פאר אייך און פאר אייערע ליעבע קינדער לעבען, און פאר דיע פאמיליע און גוטע פריינד בכלל, און פאר אללע וועלכע עס האבען נור קענענן געלערענט, דיא אדעלע פרומע אונד גוטע געפיהלען פון דיא אשת-חיל ע"ה[7], האט אף אונז געמאכט. בפרט מיר, וועלכע מיר האבען זא פיעל געאכטעט איהרע גוט-הערציגקטייט אונד אדעלמוטהיגקייט. יא ליעבער פריינד, מיט איינפאכע מענשליכע ווארטען איז גיוויס אונז שווער טראסטווערטער צו גאפינען פאר איהנען אין דיא נאהנסטע צייט פון דעם אומגליק איבעראלל. אבער ב"ה פאר זיינע הימעלישע גנאדען, וועלכער האט אונז אגאנצען רייכען אוצר פון טראסטונג געגעבען, אין זיינע הייליגע ווארטען, אין דיא טיעפקייט פון דיא אדעלע פראממיגקייט און דיא הויכע באאבאכטונג פון דיא הייליגע אמונה, און דיא געטליכע געערעכטיגקייט און גיטיגקייט.

איך האפפע, אז השי"ת[8] וועט אייך מיט גראססע מוטה, אונד אינערליכע הייליגע צופריעדענהייט שטארקען, און דיא ברכות פון מנחם אבלי ציון וירושלים דער אבי יתומים וועט אייך טרעפען, מיט איינעם בארוהיגטען גייסט, אונד שטארקייט צו פארטראגען דעם גרויסען שמערץ. ותשועת ד' תשגבהו, לרומם קרנו בכבוד, ולבנות את ביתו הנהרס, ולנחמהו מיגונו, ולחבוש ללבבו הנשבר, כי הוא ב"ה רופא לכל שבורי לב. [על פי תהלים קמז, ג] מאד מאד אבקש מכבודו המרומם, שיטיב לקחת מועד להודיעני, ממצב בריאותו ומשלו'[9] כל צאצאיו היקרים. גם רעיתי הרבנית תחי'[10] מבקשת בכל לב, שיואיל נא כבודו להרגיע את רוחנו השוקק לדעת את מצבם כעת, והמקוה לשמע ממנו נחומים ואומץ רוח. ואקוה שיטיב נא למלא את בקשתנו.

והנני חותם בברכה בלב נשבר ובנפש צופיה לתשועת ד' על כל עם קדשו ועולמו, ועל כבוד ידידי וכל אשר לו.

ידידו הנאמן המשתתף בצערו, ומצפה לנחמתו, החפץ שלומו והצלחתו בכל לב,

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

תרגום [הקטע נכתב ביידיש, וזה תרגומו]

ידיד אהוב ויקר מאד, זה עתה קבלתי הידיעה המעציבה של פטירת אשתו המנוחה תנצב"ה. כי[11] יכול לתאר לו הרשם העמוק, אשר עשתה עלינו האבדה הגדולה הזאת לכי[12] ולילדיכם היקרים, ולמשפחה ולידידים בכלל, ולכל אלה אשר רק ידעו והכירו את עדינות הרגש הכשרות והישרות של אשת-חיל זאת ע"ה. בפרט אנחנו, אשר כל-כך הכרנו והערכנו את טוב-לבה ועדינות רוחה. כן, ידיד אהוב, במלים אנושיות פשוטות בודאי קשה לנו למצוא דברי נחומים לכם ביחוד בזמן הקרוב של האסון. אבל ב"ה על חסדיו השמימיים, אשר נתן לנו אוצר שלם ועשיר של נחמה, בדברי קדשו, בעמוקות היראה העדינה וההתבוננות העליונה של האמונה הקדושה במדת הטוב-והישר האלהית. אני מקוה כי השי"ת יחזק את כי בגודל רוח ושלוה פנימית קדושה, וברכות מנחם אבלי ציון וירושלים אבי היתומים ישיגוכם באומץ מרגיע לשאת את סבל המכאוב הגדול, ותשועת ד' תשגבהו וכוי[13].

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרע"ז - השנה תרע"ז (1916/1917)
3. נ"י - נרו יאיר
4. בכט"ס - בכל טוב סלה
5. בב"א - במהרה בימינו אמן
6. תנצב"ה - תהא נשמתו צרורה בצרור החיים
7. ע"ה - עליו השלום
8. השי"ת - השם יתברך
9. ומשלו' - ומשלום
10. תחי' - תחיה
11. כי - כבוד
12. לכי - לכבוד
13. וכו' - וכולי (וכן הלאה)

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקלג

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ז טבת תרע"ט **נמען:** ר' אברהם קמחי (בעברית ויידיש)

הרב קוק מתעניין בהארכת מועד פירעון החוב הגדול שקמחי הלווה לו בזמן הדחוק ביותר, ומבקש לשמוע על מצבו, על הילדים ועל העסקים.

עיקרי הדברים

- החוב לקמחי.
- שאלה על שלומו.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], כ"ז טבת עטר"ת[2].

כי[3] ידידי היקר והנכבד מו"ה[4] אברהם קמחי [ממקורבי הרב קוק בסנקט גאלן, שעזר לו בכספים בימי המלחמה; ראו (כרך ג', אגרת תתמח)] שליט"א[5] וצאצאיו היקרים וכל אשר לו שלו'[6] וברכה.

מכתבו היקר קבלתי. זייער פיעל האט מיר אינטערעסירט אייער געהרטער הארוכה כל-כך של חובו הגדול, אשר הקיף לנו בכל-כך טוב-לב בזמן הדחוק ביותר שעבר עלינו. יתן השי"ת[7] להיזכר הכל בשמחה ובמצבים טובים. בבקשה, הידיד היקר ביותר, יכתוב לנו מכל מה שאפשר ממצבו, משלו'[8] הילדים האהובים שי'[9], החמרי והרוחני, ומהלך העסקים באופן טוב כתקותנו בע"ה[10]

1. ב"ה - ברוך השם
2. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
3. כ' - כבוד
4. מו"ה - מורנו הרב
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. שלו' - שלום
7. השי"ת - השם יתברך
8. משלו' - משלום
9. שי' - שיחיה
10. בע"ה - בעזרת השם

אגרות הראי"ה – כרך ג' – אגרת תתקסה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ו תמוז תרע"ט **נמען:** ר' אברהם קמחי (ביידיש, בצירוף תרגום)

מזל טוב, באיחור, על הבר מצוה של בנו ועל סיום התורה. הרב קוק מודה על משלוח מכתבי רב קובנה. מועד הנסיעה עדיין לא נקבע, והמעבר דרך איטליה קשה.

עיקרי הדברים

- מזל טוב לבר מצוה.
- תודה על המכתבים.
- קושי בנסיעה.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1], כ"ו תמוז, עטר"ת[2].

כ'[3] ידידי הנכבד המרומם יקר ונדיב מר אברהם קמחי [ראו (כרך ג', אגרת תתקלג)] נ"י[4] וכל צאצאיו היקרים וביחוד הבן החביב אשר נכנס בתור איש ישראל למצות שליט"א[5] שלו'[6] וברכה נאמנה.

מז"ט[7] וברכה,

אונזער חוב דעם טיעפסטען מז"ט אייך אפצוגעבען, אויף די 2 שמחות דעם בר־מצוה מיט דעם סיום התורה, האט זיך צו פיעל פארשפעטיגט. מיר האבען זיך נאטירליך אויף אונזער דעפעשע סומך געווען מיר מוזען אבער צוגעבען, דאס עס איז ניט גענוג נאך אונזער קשר ידידות נאך.

יתן ד' ובברכותיה של תורה יתברך כבודו, והבן היקר הבר מצוה, וכל צאצאיו מקטנם עד גדולם, ובית יבנה לו ד' לאורך ימים טובים, לשם ולתפארת בעושר וכבוד וכל טוב סלה, בהצלחה רבה, אמן.

דאנקע זייער פאר דעם צושטעלען די בריעפע פון הרב דקאוונא [הרב אברהם דובער כהנא שפירא; ראו (כרך ג', אגרת תתקמו)] שי'[8].

וועגען די רייזע אונזערע ווייסען מיר נאך ניט גענוי די צייט צו באשטימען. עס ווייזט אויס אז צו פארען איבער איטאליען זאל עטוואס שווריגיג זיין. מיר ווארטען אויף ריכטיגע ידיעות.

והנני בזה ידידו עז דושו"ט[9] באהבה נאמנה המצפה לתשועת ד',

אברהם יצחק ה"ק

תרגום

חיובנו לתת לכ'[10] ברכת מז"ט העמוקה ביותר לשתי השמחות, זו של בר־המצוה וזו של סיום התורה, התאחר יותר מדאי. כמובן סמכנו על מברקנו. אמנם מוכרחים אנו להודות שזה אינו מספיק לפי קשר ידידותנו.

תודה מאד על המציאו את מכתביו של הרב דקאוונא שי'.

על דבר נסיעתנו איננו יודעים עדיין לקבוע בדיוק את הזמן לנסוע דרך איטליה הוא קצת קשה כנראה.

אנו מחכים לידיעות נכונות.

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. עטר"ת - השנה תרע"ט (1918/1919) - כתובה במילה "עטרת"
3. כ' - כבוד
4. נ"י - נרו יאיר
5. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6. שלו' - שלום
7. מז"ט - מזל טוב
8. שי' - שיחיה
9. דושו"ט - דורש שלומו וטובו
10. לכ' - לכבוד

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקכא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ערב סוכות תרפ"ב - ירושלים **נמען:** ר' אברהם קמחי

הרב קוק מבקש שיודיע לו את סכום החוב, ומתפלל שיוכל לפרוע את חובותיו במוקדם.

עיקרי הדברים

- בקשה לדעת את סכום החוב.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה, ירושלם ערב סוכות תרפ"ב

ידידי היקר והנכבד מוהר"א[1] קמחי [ראו (כרך ג', אגרת תתקלג)] שליט"א[2]

וכב"ב[3] היקרים וכא"ל[4] לטובה ולברכה ולגמח"ט[5] בכטו"ס[6]. אחדשה"ט[7] באה"ר[8], מה יקר יהי'[9] לי לשמע לפעמים משלו'[10] כבודו וממצבו וכל אשר לו, יזכנו השי"ת[11] לבשר ולהתבשר אך טוב וחסד, ושמחה והצלחה, לאוי"ט[12]. למע"ה[13] אבקשה נא שיואיל כבודו להודיעני את הסכום המגיע לכי[14] והשי"ת[15] ברחמיו יזכני לפרע את חובותי במוקדם ברחמיו המרובים, וירומם אף ינשא, ברוממות קרן הצלחתו למעלה למעלה, ויראה רב נחת מצאצאיו היקרים וכל משפחתו היקרה.

כנה"י[16] ונפש ידידו קשור באהבתו כה"י[17]

אברהם יצחק ה"ק

1. מוהר"א - מורנו הרב רבי שם שמתחיל באות א (כגון אברהם / אליהו / אהרן / אליעזר) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
2. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
3. וכב"ב - וכל בני ביתו
4. וכא"ל - וכל אשר לו
5. ולגמח"ט - ולגמר חתימה טובה
6. בכטו"ס - בכל טוב סלה
7. אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
8. באה"ר - באהבה רבה
9. יהי' - יהיה
10. משלו' - משלום
11. השי"ת - השם יתברך
12. לאוי"ט - לאורך ימים טובים
13. למע"ה - למעלה
14. לכי - לכבוד
15. והשי"ת - והשם יתברך
16. כנה"י - כנפשו היקרה
17. כה"י - כנפשו היפה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת ארפח

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"ה שבט תרפ"ה **נמען:** ר' אברהם קמחי

צער על שמכל התוכנית שתכננו בבזל לא נעשה דבר; כתב למר באדענהיימר. ברכה שישוב למצבו הטוב.

עיקרי הדברים

- תוכנית שלא יצאה לפועל.
- ברכה.

נוסח האגרת עם ביאור

כ"ה שבט ה'

ידידי היקר והנכבד מר אברהם קמחי [ראו (כרך ג', אגרת תתקלג)] שליט"א[1] וכא"ל[2] ברכה והצלחה וכל טוב סלה. אחדשה"ט[3] באה"ר[4]

ידידי היקר והנחמד, הגיעני מכתבו, ונצטערתי מאד על אשר מכל התכונה אשר חשבנו בהיותנו יחד בבזל, לא נעשה עדיין דבר. הנה כתבתי למר באדענהיים. [ראו (כרך ד', אגרת אקלז)] יתן ד' שיתקבלו דברי ויצאו מן הכח אל הפועל, ויהי רצון שנזכה בקרוב לשמח איש את אחיו בשורות טובות ממצב הכלל וממצב הפרט, והשי"ת[5] ישיב לכבודו את מעמדו הטוב והנכבד כימים מקדם, ויזכה לעשות עוד הרבה טוב וחסד, כאשר תאוה תמיד נפשו היקרה והטהורה.

הנני חותם בכל חותמי ברכות באהבה נאמנה לכבודו ולכל אשר לו כנפשו היקרה ונפש מברכו באהבה ודורש שלומו הטוב המצפה לרוממות קרנו והצלחתו סלה, ידידו הנאמן המברכו מקודש

אברהם יצחק ה"ק

ד"ש[6] באה"ר לגיסו היקר והאהוב מר שטערן שליט"א וכא"ל. הנ"ל[7].

1. שליט"א – שיחיה לאורך ימים טובים אמן
2. וכא"ל – וכל אשר לו
3. אחדשה"ט – אחרי דרישת שלומו הטוב
4. באה"ר – באהבה רבה
5. והשי"ת – והשם יתברך
6. ד"ש – דרישת שלום
7. הנ"ל – הנזכר לעיל